

Sıra dışı Bir 'Önder Tip' Örneği: 'Mirko Jelusich Der Traum vom Reich' (*)

Şenay KAYĞIN (**)

Öz: *Nasyonal Sosyalist tarihsel romanın gelişiminde aktif olarak görev almış olan Mirko Jelusich Avusturya yazınının önemli yazarlarından birisidir. Yazarın Nasyonal Sosyalist ideoloji yanlısı tutumu romanlarının bir tür propaganda metni olarak görülmesine yol açmıştır. Jelusich'in Nasyonal Sosyalist ideolojiye olan bağlılığı bu ideolojiye dönük hemen tüm faaliyetlerde görev almasında etkili olmuştur. Nasyonal Sosyalist ideolojinin sıkı bir üyesi olan Jelusich roman kahramanlarını ve önder tipleri bu niteliklerle oluşturmaya çalışmıştır. Jelusich, başta Der Traum vom Reich olmak üzere birçok gerçek kişiyi romanlarında kurguya dilediği gibi dahil etmiştir. Onun kurgusuna dahil ettiği gerçek kişiler, birer önder tip / Führer olarak Hitler, Roosevelt, Kennedy, Churchill, Stalin, Lenin gibi diktatörlerin özellikleri ile donatılmış olarak çıkarlar okurun karşısına. Tarihteki bu önder kişiler üzerine yazılmış olan 'önder tipler' yazarın yapıtlarında önemli bir işlev üstlenirler. Yazarın romanları özellikle onun dünya görüşü ile ilgili önemli veriler içerir bu nedenle yapıtlarına yönelik yapılan değerlendirmeler de Nasyonal Sosyalist ideoloji çerçevesinde olmalıdır. Bu çalışmada, Jelusich'in bilinçli bir biçimde seçtiği önder kişiler onun roman geleneği bağlamındaki önemi çerçevesinde ele alınmıştır.*

Anahtar Kelimeler: Önder Tip, Avusturya Yazını, Hitler, Der Traum vom Reich.

An Exceptional 'Leader Type' Example: 'Mirko Jelusich Der Traum vom Reich'

Abstract: *Mirko Jelusich, who has been actively involved in the development of the National Socialist historical novel, is one of the most important authors of the Austrian literature. His Nationalist Socialist ideological attitude leads to his novels being seen as a kind of propaganda. The attribution of the author to the National Socialist ideology is influential in his immediate role in this ideology. Jelusich, a strict member of the National Socialist ideology, has tried to create heroes and leading characters with these qualities. Jelusich has included many real persons, especially Der Traum vom Reich, as he wishes in his novels. The real people involved in his fiction come out as readers equipped with specifics of dictators such as Hitler, Roosevelt, Kennedy, Churchill, Stalin, Lenin as leading type / Führer. 'Leader types' written on these leaders in the history play an important role in the works of the author. The author's novels contain especially important data concerning his worldview, so evaluations of his works must also be within the framework of National Socialist ideology. In this study, Jelusich's consciously chosen leaders were addressed within the context of her novel tradition*

*) Bu çalışma, Mirko Jelusich "Der Traum vom Reich" Avusturya Yazınından Tipik Bir Nasyonal Sosyalist Tarihsel Roman Örneği, adlı doktora tezinden üretilmiştir. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Alman Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Erzurum 2013.

**) Dr. Öğr. Üyesi, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü (e-posta: senay.kaygin@atauni.edu.tr)

Keywords: *Leader Type, Austrian Literature, Hitler, Der Traum vom Reich.*

Makale Geliş Tarihi: 23.04.2018

Makale Kabul Tarihi: 15.05.2018

I.Giriş

Nasyonal Sosyalist dünya görüşünün yanı sıra oldukça renkli bir toplumsal yaşamı olan Mirko Jelusich, Avusturya yazınının önemli yazarlarından birisidir. Ayrıca yazar sadece yazınsal etkinlikleriyle değil sosyal ve politik yaşama doğrudan katılması ile de dönem Avusturya'sının önemli yazarları arasındaki yerini almıştır. Yazar, eleştirmen, gazeteci olarak da çok çeşitli yapıtlar üreten Jelusich'in bu geniş yelpaze içerisinde ürettiği ve kaleme aldığı yapıtlarının temelinde, bağlı bulunduğu Nasyonal Sosyalist dünya görüşü vardır. Yazarın bu Nasyonal Sosyalist yönü, onun için sanatsal ve toplumsal yaşamı bağlamında temel belirleyen olmuştur. Romanları onun dünya görüşüne dair önemli veriler içerdiği için yapıtlarını değerlendirirken yazarın Nasyonal Sosyalist ideolojisi görmezden gelinmemelidir. Yazarın yapıtlarını çözümlemede Nasyonal Sosyalist ideolojinin oldukça önemli bir işlevi vardır. Jelusich, ayrıca Hans Friedrich Blunck ve Georg Schmückle gibi tanınmış Nasyonal Sosyalist tarihsel roman yazarları grubuna dahil edilmiştir. (Hillesheim, Michael, 1993: 256) Yazar, Caesar ve Hannibal gibi önemli tarihsel kişileri romanlarına taşıyan yapıtların yazarı olarak bilinmesinin yanı sıra Karl Heinz Strobl, Robert Hohlbaum, Bruno Brehm gibi öncülerinin de olduğu biyografik - tarihsel roman yazarları arasında da adından söz ettirir. Yazarın yapıtlarında 'önder kişiler' / Führer Figur önemli bir yere sahiptirler. Mussolini, Hitler gibi Yirminci Yüzyılın öne çıkan otoriter / diktatör Nasyonal Sosyalist 'önder' kişileri Jelusich'in yapıtlarının temel malzemesini oluştururlar. *Hannibal* (1934), *Der Löwe* (Aslan) (1936), *Der Ritter* (Şövalye) (1937), *Der Soldat* (Asker) (1939), *Der Traum vom Reich* (Jelusich, 1941) gibi romanlarında ise Alman tarihinin 'önder' kişilerinin biyografilerinden yararlanılmıştır. (Loewy, 1990: 315)

Yazarın, Birinci Dünya Savaşından sonra kurmuş olduğu 'savaş dernekleri birliği' / Kampfbund für deutsche Kultur, 'Alman-Avusturya günlük Gazetesinde' (Dözt – Deutsch Österreichische Tageszeitung) yazı işleri müdürü olarak görev yapmış olması, Almanya-Avusturya birleşmesi / Deutsch - Österreich Anschluss için çalışması, hatta birleşme şarkısını / Anschlusslied yazarak bu konuda katkıda bulunması onun Nasyonal Sosyalizme olan sempatisini ortaya koyar. Ayrıca yazarın, Birinci Cumhuriyet döneminde Avusturya kültür politikası üzerindeki etkisi de oldukça büyük olmuştur. (Sachslehner, 1985: 9)

Jelusich'in yazın dünyasının temelinde Nasyonal Sosyalizm vardır. Yapıtlarında Nasyonal Sosyalizm ile ilgili konulara eğilim göstermesi onun milliyetçi tutumunun bir etkisi olarak görülebilir. Bu nedenle onun yazınsal ürünlerini oluşturan konularının oldukça geniş bir bölümünü Nasyonal Sosyalist ideoloji oluşturur. Yazarın söz konusu yazınsal ürünleri Nasyonal Sosyalist ideolojiden beslenirken, tarihsel kişilerin ve toplumsal gerçeklerin etkilerinin de büyük olduğu görülür. Yazarın politikaya yaklaşım

biçimi onun tamamen yaşam şekli haline dönüşmüştür. Jelusich bağlı bulunduğu Nasyonal Sosyalist ideoloji nedeni ile yazınsal alanda tepkilerle karşılaşmıştır. Yazarın kendine özgü bir tarzının olmadığını ileri süren eleştirmenler, onu ancak milliyetçi yazının ortak paydasında hareket eden bir yazar olarak görmüşlerdir. (Betten, 2003: 85)

Jelusich'in *Der Traum vom Reich* adlı romanı sıra dışı 'önder tip' Prens Eugen'i konu edinmesi açısından ilginç bir örnektir. Jelusich Nasyonal Sosyalist yapıtların doğasına uygun olarak bu romanda daha çok 'önder tip' / Prens Eugen aracılığı ile Nasyonal Sosyalist ideolojiyi duyumsatır.

18. yüzyıl Alman tarihine ışık tutan *Der Traum vom Reich* bu dönemde yaşananları yazınsal bağlamda okurun karşısına çıkaran bir yapıt niteliği taşımaktadır. Aynı zamanda Nasyonal Sosyalist tarihsel roman niteliği de taşıyan *Der Traum vom Reich*'ta Habsburg İmparatorluğu tarihinden İspanya Veraset Savaşları ve Otuz Yıl Savaşlarına kadar uzanan geniş bir tarihsel yelpaze okura sunulur. Söz konusu bu yelpaze, Büyük Alman Birliği / Alman İmparatorluğu / Deutsches Reich rüyasının propagandasının yapılması açısından aslında yalnızca bir kurgudur. Bu kurgunun temel belirleyeni olan Nasyonal Sosyalist ideoloji bu bağlamda kurgunun en küçük ayrıntısında bile kendisini hissettirir.

II. Önder Tip / Führerfigur

Tüm romanlarda olduğu gibi Nasyonal Sosyalist tarihsel romanlarda da kişilerin yeri son derece önemlidir. Bu durum Nasyonal Sosyalist tarihsel romanlarda daha belirgindir ve bu romanlarda 'önder tip' tipik bir biçimde ön plana çıkmaktadır. Tarihsel romanlar, Hitler'in Üçüncü İmparatorluk döneminin önemli propaganda araçları arasında yer almışlardır. Ayrıca bu romanlarda karizmatik 'önder tiplere' / Charismatische Figur karşı bir sempati de saptanmaktadır. (Traughber, 1998: 53) Karizmatik 'önder tiplerin' ele alındığı romanlar arasında Georg Schmückle'nin *Engel Hiltensperger*, Robert Hohlbaum'un *Der Stein*, Mirko Jelusich'in *Der Traum vom Reich* gibi yapıtları örnek olarak gösterilebilir. Söz konusu bu 'önder tip' olgusu birçok yazar tarafından kullanılmıştır. Bu kullanım şekli Nasyonal Sosyalist ideoloji doğrultusunda propaganda yapan yazarlar için doğal karşılanan bir durum olarak değerlendirilebilir. Daha önce söz ettiğimiz gibi, bu tür romanlar ideolojik propaganda için uygun bir zemin oluştururlar. Herhangi bir ideoloji zemininde kurgulanan tarihsel romanlarda 'tip' karakterden daha ön plandadır. Nasyonal Sosyalist tarihsel romanlardaki kişiler bireysel gelişimlerinden çok bir ideolojinin özelliklerini yansıtır. (Gögebakan, 2004: 48)

Tarihsel olayların taşıyıcılarını 'önder tip' açısından incelediğimizde oldukça önemli bir olguyla karşılaşırız. 'Önder tip' her zaman yazınsal yapıtların merkezinde bulunmak yerine bazen tarihsel ve politik olaylarda bazen de dini öğelerde tercih edilir. 'Önder tip' genellikle yazınsal metinlerde Tanrı tarafından kutsanmış; sürekli doğrunun, gerçeğin, kanunun ve haklının yanında olan bir kişi olarak ele alınır. (Vallery, 1980: 73) *Der Traum vom Reich*'ın başkişisi Prens Eugen söz konusu özellikleri üzerinde barındıran bir 'önder tip' görüntüsünü çizer. 'Önder tipler' genelde romanların başkişileri olarak önemli bir rol üstlenmişlerdir. Tarihsel roman kahramanları genellikle, gerçekte yaşamış kişilerden oluşurlar. (Gögebakan, 2004: 47) Bu kişiler, tarihsel romanlarda ideolojik karakterler olarak ortaya çıktıkları için belirli bir misyona sahiptirler ve ideolojik

mesajlar verirler. Mirko Jelusich, Bruno Brehm, Robert Hohlbaum gibi başlıca yazarların tarihsel romanları, 'önder tip' romanları / Führer Romane şeklinde ortaya çıkmışlardır. (Betten, Fliedl, Amann, Kaukoreit, 2003: 92)

Güçlerini halktan alan kişiler karizmatik 'önder tipler' olarak adlandırılan kişilerdir. (Möller, 2004: 2) Bazı eleştirmenler 'önder tipleri' toplumdaki birtakım insanların oluşturmuş oldukları grupları yöneten, onlara idealarından söz edip bu fikirleri gerçekleştirmek için çabalayan kişiler olarak görürler. 'Önder tipin' sahip olması gereken özelliklerin başında inanç, azim, güç, başarı gelir. Önderler; yönetilen, seçilen değil, seçen kişiler olarak tanımlanırlar. 'Önder tipin' sorunları çözme yeteneği, onun belirleyici özellikleri arasında yer alır. Bir 'önder tip' romanda hangi karaktere bürünmüşse başarı gibi belli başlı özelliklerin uygulamaya geçirilmesi 'önder tipin' kararları doğrultusunda şekil alır. (Daniel, 2010: 195) Bu yaklaşım biçimi, 'önder tipin' ideolojik bir çerçevede ortaya çıkan bir tip olduğunu gösterir. Nasyonal Sosyalist tarihsel romanlarda karşımıza çıkan 'önder tip', tarihsel ve politik olayların başkahramanıdır. Ayrıca dini motiflerin ağır bastığı özelliklerin görüldüğü 'önder tip' örneği olarak Georg Schmückle'nin bir tarihsel roman olan *Engel Hiltensperger* romanı ve kahramanı gösterilebilir. (Vallery, 1980: 73)

III. Jelusich'in Romanlarında Önder Tip Olarak Tarihsel Kişiler

Söz konusu 'önder tiplerin' önemi romanda vermiş oldukları mesajlarda belirginleşir. Herhangi bir romanda ya da yazınsal üründe Nasyonal Sosyalist ideoloji 'önder tip' aracılığı ile somutlaştırılır. Bu 'önder tipler' söz konusu edildikleri her tür yapıtta bir amaca angaje olmuş durumdadırlar. Ayrıca bireysel özelliklerinin dışında Nasyonal Sosyalizmin gerektirdiği bir biçimde donatılmışlardır. 'Önder tipler' özellikle tarihsel romanlarda / savaşlarda sergiledikleri olağanüstü yetenekleriyle okurun karşısına çıkarlar. Bu yüzden savaş, bu romanların vazgeçilmez konusu durumundadır. Savaşların konu edildiği yapıtlarda özellikle kahramanlıklar sergileyen 'önder tipler' dikkat çeker. Milliyetçiliğin öne çıktığı Nasyonal Sosyalist romanlarda ideolojik ve politik olarak önder figürler hep vardır. Nasyonal Sosyalist tarihsel roman yazarlarının çoğu savaşları konu edinirken 'önder tipler' ya bir asker ya bir kurucu ya da kahraman bir kişi olarak ele alınmışlardır. Jelusich'in yapıtlarında savaşçı ya da askerlikle ilgili özellikleri olmayan hemen hemen hiçbir karakter, bir 'önder tip' olarak ortaya çıkmaz. Bu 'önder tipler' çoğunlukla Otuz Yıl Savaşları ve Weimar İmparatorluğu döneminde gerçek hayatta yaşamış kişilerden oluşmaktadırlar. Mirko Jelusich'in Otuz Yıl Savaşları'nı ve Alman tarihinin en önemli savaşlarının konu edindiği romanlarında 'önder tipler' çok belirgin bir biçimde öne çıkarlar ve olay örgüsünün belirleyicisi konumunda yer alırlar. *Der Traum vom Reich*'ta olduğu gibi 'önder tip', Jelusich'in *Asker / Der Soldat, Hannibal, Şövalye / Der Ritter, Sezar / Caesar* gibi tarihsel romanlarında da baskın bir şekilde ele alınarak ön plana çıkartılmışlardır.

Nasyonal Sosyalizm'e göre bağlı bulunduğu topluluğu yöneten lider / şef olarak bilinen önder / Führer, tarihsel romanların bilinçli bir biçimde ele aldığı en önemli kavramlardandır. Başka bir deyişle, önder/ Führer kavramı ile Nasyonal Sosyalist ideolojiye ve çalışmalarına işaret edilmektedir. Alman yazınında Önder/ Führer söz

konusu olduğunda ilk akla gelen, son yüzyıla damgasını vuran Hitler'dir. Bu kavram her ne kadar doğrudan Hitler anlamına gelmese de, sözcük anlamı nedeniyle ilk olarak Hitler'i çağrıştırdığı düşünülür. Hitler'in önder olarak anılmasının nedeni olarak Nasyonal Sosyalist ideoloji doğrultusunda amaçlarına ulaşmak için birçok insanı hem etkilemiş hem de onları ikna edebilmiş olması gösterilebilir. Bu durumda Nasyonal Sosyalist ideolojiye göre önder/Führer ile doğrudan Hitler işaret edilmiştir. 1933'ten sonra ise 'Führer' sözcüğü neredeyse sadece Hitler ile özdeşleştirilmiştir. Yapılan çalışmalar sadece ekonomi, sanayi ve endüstri alanlarında değil, yazımsal ürünlerin hemen hemen her dalında önderin / Führer'in neredeyse hep Hitler olarak ele alınmış olduğunu göstermiştir. (Rückert, Willoweit, 1995: 58) aslında, tarihsel romanların çoğunda tarihi kişilerin ele alınmış olması bu düşüncüyü destekleyebilir. Tarihte Roosevelt, Kennedy, Churchill, Stalin, Lenin gibi diktatörler birer önder tip / Führer olarak karşımıza çıkarlar. Ancak önder / Führer efsanesi / miti / ideolojisi Hitler ile önem kazanmıştır. (Daniel, 2010:195)

Tarihsel roman ve 'önder tip' ilişkisinde, 'önder tipin' tarihsel romandaki önemi büyüktür. Tarihsel kişilerin 'önder tip' olarak ortaya çıkmış oldukları çok fazla yapıt vardır. Sadece Jelusich'in yapıtlarının birçoğu, tarihteki bu 'önder kişiler' üzerine yazılmıştır. Caesar, Oliver Cromwell, Hannibal, Heinrich den Löwen, Gerhard von Scharnhorst, Prens Eugen gibi tarihsel kişiler hem 'önder tip' olarak hem de Üçüncü İmparatorluğun ele alınması açısından tarihsel romanların son derece önemli öğeleridir. (Schoeps, 1992: 65) Söz konusu bu tarihsel kişiler Jelusich'in romanlarında 'önder' tip olarak ortaya çıkan gerçek hayatta yaşamış önemli kişilerdir. Bu kişiler tarihsel romanlarda 'önder tip' olarak devreye girerler ve olay örgüsünün en önemli kişisi konumundadırlar.

Der Traum vom Reich romanında 'önder tip' Prens Eugen von Savoyen'dir. Eugen, kuşkusuz Jelusich'in 'önder tip' olarak kurgulanmış roman kişilerinin en önemli / belirgin karakterlerindedir. Tarihsel bir kişilik olan Prens Eugen von Savoyen, romanda 'önder tip' olarak yazar tarafından bilinçli olarak kullanılmıştır. Eugen, Otuz Yıl Savaşlarında ve Büyük Alman İmparatorluğunu kurmak için toprakların genişletilmesi adına yapılan savaşlarda hem bireysel hem de toplumsal kahramanlıklar sergilemiştir. *Der Traum vom Reich* romanında alınmış olan hemen her karardan haberdar olan ve tüm konularla ilgili de görüşü olan Eugen, 'önder tip' olarak davranış biçimi ve cesaretinden dolayı okuyucuda olumlu bir izlenim bırakır. Aynı zamanda bu davranış biçimi imparatorun danışmanı olarak ortaya koyduğu genel tutumu ile de uyumludur. Romanda Eugen, savaş taktiklerini geliştirirken, imparatorluğu ve halkı da çoğu zaman bu planların dahil eder. Başarıya ulaşmak için sadece ordunun yeterli olmadığını, aksine imparatorluğun ve halkın katkılarının da etkili olduğunu düşünür. Eugen'in bu tutumu Nasyonal Sosyalist ideolojiye göre milli bütünlük ve dayanışma düşüncesine göndermede bulunur. (Jelusich, 1941: 402)

Der Traum vom Reich'ta hem 'önder tipe' bulunması gereken özelliklere hem de Nasyonal Sosyalist rejimin ilkelerine yoğun bir biçimde gönderme yapılır. Halka ve imparatora ne kadar kutsal değerler yüklediği imparator Joseph'in bakış açısından okuyucuya duyumsatılır. Joseph'in tören esnasındaki yemin şekli Nasyonal Sosyalist

düşüncenin romanda ne derece yansıtıldığı konusunda bir ip ucu verir okura. Bu durumda tarihsel olayların taşıyıcılığını üstlenmiş olan ‘önder tipin’ romanda ne denli önemli bir işlevi olduğu da saptanabilir. Söz konusu yemin, halkının Joseph’e ne kadar güvendiğinin ve onu imparator olarak kabul etmelerindeki nedenlerin anlaşılması açısından da önemlidir. Joseph’e yapılan, *Siz Roma imparatorluğunun majestelerini, Avusturya’nın arşidükü ve aynı kutsal toprakların varisi [...] emrinize amade güvenilir vatandaşlara ve vatan evlatlarına layık olacağınıza inanıyoruz ve söz veriyoruz.* (Jelusich, 1941: 33) şeklindeki yemin onun imparator olarak kabul edilmiş olmasının kanıtıdır. Bu durumda imparatorun da ‘önder tip’ özelliği taşıdığı yönünde bir yorum yapılabilir.

Der Traum vom Reich’in bir diğer önemli ‘önder tipi’ Macar halkının önderi olarak ortaya çıkan Rakoczy’dir. Modern önderin, aristokratik bir çevre yerine halkın arasından da çıkabileceği düşüncesine göre, (Daniel, 2010: 196) romandaki ‘önder tiplerin’, bu görüşün aksine ya aristokrasi ya da saray çevresi ile bir bağlantısının olduğunu ileri sürebiliriz.

Romanın asıl konusu olan Alman İmparatorluğunu kurma rüyası ile aslında Hitler’in Üçüncü İmparatorluğuna bir gönderme yapılmış olur. Ancak imparatorluğu kurma rüyası Joseph’in ölümü ile tamamlanamadan son bulur. Roman boyunca bir türlü gerçekleştirilemeyen imparatorluğu kurma rüyası görevi, imparator Joseph’in ölümü ile bir sonraki öndere devredilir. Bu durum sonraki önderin Hitler olabileceği düşüncesini getirir akıllara. Hitler’in sıradan bir asker olarak Üçüncü İmparatorluğu kurmuş olması romandan günümüze bir göndermede bulunmuş olduğuna işaret eder. (Daniel, 2010: 196)

Nasyonal Sosyalist tarihsel romanlarda geçen karakterlerin dini açıdan üstünlük özellikleri vardır. ‘Önder tipler’ aracılığı ile vurgulanan bu üstünlükler romanlardaki tarihsel ve politik yönlendirmeler yoluyla okuyucuya iletilmektedir. (Vallery, 1980: 73) ‘Önder tipe’ özgü dikkat çekici bir başka özellik ise liderliğin doğuştan gelen bir yetenek olması düşüncesidir. Doğuştan ‘önder tip’ olanların yöneticiliği yeğledikleri konusundaki araştırmalar bu durumu doğrulamaktadır. ‘Önder tip’ özelliğinin sonradan kazanılabildiği gibi doğuştan gelen bir yetenek ya da bir özellik olduğu da iddia edilir. Bu doğuştan gelen ‘önder tip’ özelliği ise bir milletin kimliğinin tanımlanmasında önemli derecede rol oynar. (Groh, 2010: 193) Vallery’nin, ‘şeytanı bile geçecek olması’ şeklindeki yorumu Eugen’e adeta dini bir üstünlük katar. (Vallery, 1980: 74) Eugen’e yapılan bu benzetme ile onda bulunan ‘önder tip’ özelliklerinin aynı zamanda karizmatik ‘önder tip’ tanımına da uymakta olduğu görülür. (Aldinger, 2005: 10) Romanda ‘önder tipin’ önemini altı çizilirken prens Dessau’un, Eugen için yapmış olduğu açıklamaları ise oldukça dikkat çekicidir. Romanda Dessau’un, Eugen’e olan aşırı güven duygusu oldukça abartılı bir biçimde yansıtılmıştır. Güvenin duyumsatıldığı kesitlerde ise Dessau’un imparator Joseph’den çok Eugen’e güvendiği açık bir şekilde ifade edilmektedir. Dessau’un, Eugen’e onun peşinden cehenneme bile gidebileceklerini söylediği kesitlerde anlatıcı ‘önder’ tipin önemine bir kez daha vurgu yapmaktadır. (Jelusich, 1941: 390) Prens Dessau’un bu açıklamalarının dini açıdan yorumlanması

sözünü ettiğimiz 'önder tip' özelliklerinin öne çıkarılması açısından değerlendirilebilir. Bu benzetmelerin son derece olumlu ve abartılı boyutta olmasının temel nedeni 'önder tipin' baskın bir figür olduğunu kanıtlamak şeklinde yorumlanabilir. Bu açıklamalar sonucu ortaya çıkan 'önder tip' anlayışı Eugen'in Nasyonal Sosyalizm adına her şeyin yapılabileceğini savunması şeklinde açıklanabilir.

Yapıtlarında 'önder tip' oluşturma / kullanma konusunda öne çıkan ender yazarlardan birisidir Mirko Jelusich. Prens Eugen, Jelusich'in romanlarında ele aldığı en önemli 'önder tipilerden' biridir. *Eugen'in Der Traum vom Reich*'taki kahraman 'önder tip' yönü oldukça baskındır. Romanda geçen diğer kişiler ise daha çok olumsuz yönleriyle eleştirilmişlerdir. Bu yüzden tam olarak 'önder tip' özelliklerine sahip olmadıkları yönünde bir saptama yapmak olanaklıdır.

'Önder tip' Eugen roman boyunca Alman imparatorluğunu kurma rüyasını gerçekleştirmek için çabalayan bir komutan izlenimi uyandırır. Aynı zamanda tarihsel olayların taşıyıcılarından biri olan Eugen'in 'önder tip' özelliği onun karakteri ile de örtüşür. Eugen ortaya koyduğu kahraman kişiliği ile olay örgüsü boyunca genelde başaran tarafta olmuş ve 'önder tip' özelliğini koruyabilmiştir. Alman birliğini kurma inancı/rüyası olan Eugen'e savaşlar öncesi daha güçlü bir orduyla karşı koyma olanağı sağlamıştır. Eugen'in bu tutumu ona romanda bir 'önder tip' niteliği kazandırmıştır. Eugen'in romanda Nasyonal Sosyalist ideolojiye uygun nitelikleriyle 'önder tip' özelliklerini sergilemesi açısından da ilginç bir kişi olarak imlenebilmesi söz konusudur.

Jelusich'in roman malzemesi olarak ele aldığı 'önder kişiler', sıra dışı kişiliklere sahip üstün karakteristik özellikleri açısından birbirlerine çok benzerler. Yazarın bu sıra dışı roman kişileri 'önder tip' olmalarının yanı sıra Jelusich'in Nasyonal Sosyalist görüşüyle donatılmış ideolojik yönleri oldukça baskın kişilerdir. 'Önder tip' kullanma yeteneği doğrultusunda oluşturmuş olduğu roman kişileri de söz konusu ideolojik özelliklere sahiptirler. 'Önder tip' portresi çizme konusunda son derece başarılı olan yazarın roman kurgusunun temel belirleyeni Nasyonal Sosyalizmdir.

IV. Sonuç

Yapıtlarında 'önder tip' oluşturma / kullanma konusunda öne çıkan ender yazarlardan birisidir Mirko Jelusich. Prens Eugen, Jelusich'in romanlarında ele aldığı en önemli 'önder tipilerden' biridir. Eugen'in *Der Traum vom Reich*'taki kahraman 'önder tip' yönü oldukça baskındır. Romanda geçen diğer kişilerin çoğu ise daha çok olumsuz yönleriyle eleştirilmiş oldukları için tam olarak 'önder tip' özelliklerine sahip olmadıkları yönünde bir saptama yapılabilmektedir.

'Önder tip' Eugen roman boyunca Alman imparatorluğunu kurma rüyasını gerçekleştirmek için çabalayan bir komutan izlenimi uyandırır. Aynı zamanda tarihsel olayların taşıyıcılarından biri olan Eugen'in 'önder tip' özelliği onun karakteri ile de örtüşür. Eugen ortaya koyduğu kahraman kişiliği ile olay örgüsü boyunca genelde başaran tarafta olmuş ve 'önder tip' özelliğini koruyabilmiştir. Alman birliğini kurma inancı/rüyası Eugen'e savaşlar öncesi daha güçlü bir orduyla karşı koyma olanağı sağlamıştır. Eugen'in bu tutumu ona romanda bir 'önder tip' niteliği kazandırmıştır.

Eugen'in romanda Nasyonal Sosyalist ideolojiye uygun nitelikleriyle 'önder tip' özelliklerini sergilemesi onun ilginç bir kişi olarak imlenebilmesi olanağını sunmuştur.

Jelusich'in roman malzemesi olarak ele aldığı 'önder kişiler', sıra dışı kişiliklere sahip üstün karakteristik özellikleri açısından birbirlerine çok benzerler. Yazarın bu sıra dışı roman kişileri 'önder tip' olmalarının yanı sıra onun Nasyonal Sosyalist görüşüyle donatılmış ideolojik yönleri oldukça baskın kişilerdir. Ayrıca yazarın 'Önder tip' kullanma yeteneği doğrultusunda oluşturmuş olduğu roman kişileri de söz konusu ideolojik özelliklere sahiptirler. 'Önder tip' portresi çizme konusunda son derece başarılı olan yazarın roman kurgusunun temel belirleyeni Nasyonal Sosyalizmdir.

Kaynaklar

- Aldinger, K. (2005). *Propaganda Audiovisuell- Nationalsozialistische Propaganda in Film- und Wochenschau*. 1. Auflage. Grin Verlag. Norderstedt, Germany.
- Betten A. Fliedl, K. Amann, K. Kaukoreit, V. (2003). *Österreichische Gesellschaft für Germanistik. Jahrestagung, Judentum und Antisemitismus: Studien zur Literatur und Erich Schmidt*. Verlag GmbH & Co. Berlin.
- Daniel, U. (2010). *Politische Kultur und Medienwirklichkeiten in den 1920er Jahren*. Wissenschaftsverlag GmbH. München.
- Göğebakan, T. (2004). Tarihsel Roman Üzerine. Akçağ Yayınları. Ankara.
- Groh, K. (2010). *Demokratische Staatsrechtslehrer in der Weimarer Republik*. Jus Publicum Verlag. Tübingen.
- Hillesheim, J. Michael, E. (1993). *Lexikon nationalsozialistischer Dichter, Biographien Analysen Bibliographien*, Königshausen und Neumann. Würzburg.
- Jelusich, M. (1941). *Der Traum vom Reich*, Safari Verlag Berlin.
- Loewy, E. (1990). *Literatur unterm Hakenkreuz, Das Dritte Reich und seine Dokumentation*. Verlag Anton Hain Meisenheim GmbH. Frankfurt am Main.
- Möller, F. (2004). *Charismatische Führer der deutschen Nation*. Oldenbourg Wissenschaftsverlag GmbH. München.
- Rücker, J. Willoweit, D. (1995). (Hg.) *Die Deutsche Rechtsgeschichte in der NS-Zeit ihre Vorgeschichte und ihre Nachwirkungen*. Mohr Siebeck GmbH & Co. KG. Tübingen.
- Schoeps, K. H. J. (1992). *Literatur im Dritten Reich*. Germanistische Lehrbuch Sammlung. Peter Lang Verlag. Frankfurt.
- Sachslehner, J. (1985). *Führerwort und Führerblick: Mirko Jelusich, zur Strategie eines Bestsellerautors in den dreissiger Jahren*. Ts.: Hain Verlag. Königsstein.

Traughber, A. P. (1998). *Konservative Revolution und Neue Rechte, Rechtsextremistische Intellektuelle gegen den demokratischen Verfassungsstaat*. Springer VS Verlag. Leske, Budrich, Opladen.

Vallery, H. (1980). *Führer, Volk und Charisma: Der nationalsozialistische Historische Roman*. Pahl- Ruggenstein Verlag, Gottesweg. Köln.